

zelfde Universi-
d. Het zeggen: „Ik
aats toe, of ge
propaedeutisch
„Ik laat u niet
moet te Heide-
gedaan". Dan
hebben tot een
siteit te Heide-
oorloof, noch
f te Heidelberg,
tudeeren.
la: u tot geen
ge moet een
het vooraf-
te afgelegd?"
wist toch zeer
uische Universi-
diploma's schier
aan deze diplo-
retenschappelijke
kend. Een alge-
kelijk in onze
rjs, bestond niet.
rfaagend examen
n alzo genood-
de diplo-
de Universiteiten
sorteeren en een
n: Van die Uni-
Universiteit niet;

nacht dus met
nd de toegang
oed als geheel
dat elke Uni-
examen zelf zij
e vereischte we-
g aanwezig was.
eel studenten te
hand. De Univer-
concurrenten. Men
tudenten, die een
n, zoo gemakke-
overall, waar veel
men om één be-
oren, meest men
gelijk inkrimpen,
elegenheid bieden,
teeren in die be-
hier bestudeering

g houdt, zou van
rakter der Duit-
eer hoog staat, bij
lien ze stellen, al
uk van laag stand-

men aan Deutsche
er gewoon is, vele
de te ontvangen,
en Amerika. Op
nu zijn de pro-
toos bijzonder ge-
in deze vreemde
ddel zagen, om den
d ook in het bui-
s wat er toe heeft

ten opzichte van
kkelijk en voorko-
In Luik voor de
Zwitserland voor
rika voor de tand-
hetzelfde. Schrij-
ren zoons te Ann
gan, studeeren, en
slechts drie klas-
nasmus ten volle
ads vijf jaren ver-
aan de klassieke
l meer gedaan had,
tot het volgen der

tegen is dat alles
egel aan eenzelfde
derlander is, kan
of hij moet eind-
asium, of Staats-
Doctoraal kan
candidaats-examen

van vreemdelingen
Hooger Onderwijs
itzonderingen; uit-
ste der Zuid-Afri-
ings aanmerklijk

aarenteent bestaat
de faciliteit. De
Vrije Universiteit,
te worden, moeten
erheids-universiteit
sprake van, dat ze
diploma der Vrije
chool te Kampen,

herkomstig, aan
den gepromoveerd
ook zonder beden-
derworpen, en alle
bare Hoogeschool

al vroeger uit bij
theneum te Am-
den wilde promo-
al studeerde hij te
ropaedeutisch, dan
slotte zijn docto-

geëischt. Waar
ad opgedaan, deed
de op elkaar vol-
emend outslag.
urlijk, dat de Vrije
ind, ten opzichte
den regelgevoel-
hoe juist een bij-
er nog bijzonderlijk

siteit was opgericht,
erzoek in, om toe-
de promotie in
de vroeger elders,
sologische faculteit
tudeerd hadden.

de vraag, of men

de candidaatsdiploma's en ook de doctoraals-
diploma's van de Rijks-universiteiten zou-
laten gelden.

Kon dit niet? Was dit denkbaar? En was
de Vrije Universiteit niet veelverplicht om te
antwoorden, dat natuurlijk geen studee-
ren alhier geëischt werd, maar dat men niet
kon aflaten van den eisch tot eigen onder-
zoek, en ook voor de promotie van zulke
elders studeerenden denzelfden eisch moest
blijven stellen, die gold voor haar eigen
studenten? Van Kampen kon toen nog geen
sprake zijn, omdat daar destijds nog geen
candidaatsdiploma's werden uitgereikt.

Curatoren hebben dit standpunt dan ook
ten slotte in een Reglement vastgelegd,
alleen met dit verschil, dat naar aanleiding
van de beweging in Zuid-Afrika in 1883
door hen bepaald is, dat onder zekere, met
name genoemde omstandigheden, de facul-
teit *Venia*¹⁾ van het propaedeutisch kon
geven, maar tevens dat voor het doctoraal
in de Theologie het voorafgaand afleggen
van het candidaats verplichtend zou zijn.

Venia van het propaedeutisch is door de
faculteit dan ook herhaaldelijk gegeven.
Van het candidaats mocht zij dit niet doen.

Natuurlijk is het een heel andere vraag,
of Curatoren later dit besluit niet wijzigden
zullen.

Dat dit niet voetstoots kan, zal ieder be-
seffen, die inzicht wat plicht van zelfbehoud
bij elke concurrentie ciscit. We komen
hierop terug.

Toch zien we niet in, waarom niet een
andere regeling ware te maken, ook al ver-
trouwen we, dat een finale oplossing van de
nog altoos hangende quaestie dit ecrang
overtollig zal maken.

Thans moest slechts aangetoond, wat Cu-
ratoren tot het aldus vaststellen van het
reglement bewoog; waarom onze regeling
niet die van Duitschland zijn kon; om wat
reden de wijze van behandeling van vreemde-
lingen altoos een gemakkelijker pleegt te zijn
dan die van landgenooten; en uit wat hoofde
de Theologische faculteit onder de vigueur
van het bestaande reglement, niet anders
kon besluiten dan ze deed.

Vertalingen.

Van de redevoering van Dr. A. Kuyper
getiteld: *De Evolutie*, is te Leipzig, bij
de Deichertsche Verlagsbuchhandlung, eene
Duitsche vertaling verschenen. Evenzo bij
dezelfde firma eene Duitsche vertaling van
de *Verslawing der Grenzen*. Beide vertalingen
zijn van de hand van den heer W.
Kofhaus te Radervorwald, en als vertaling
uitemend geslaagd.

Uit de Pers.

In *De Gereformeerde Kerk*, het orgaan der
Gereformeerden in de Ned. Herv. kerk, schrijft
Ds. Jac. Ertinga van Workum dit:

„Is dan in de Ned. Herv. Kerk *alles* geoor-
loofd en *alles* mogelijk? Is er dan *niet* aan te
doen, zooals de tegenpartij spottend verklaart?"
Met deze twee vragen eindigt Ds. Heinicke,
consulent van Beilen, een ingezonden stuk in het
„Ned. Dagblad," waarin hij de Beiler kwestie be-
spreekt. Wat de eerste dezer vragen betreft, daarop
zouden wij wel willen antwoorden: ja *alles* is in
de Ned. Herv. Kerk geoorloofd in de praktijk,
afschoon in theorie en op grond van Gods Woord
en de Belijdenis niet. En op de tweede vraag zou-
den wij willen antwoorden: Nee, er is *niet* aan
te doen, zoolang in de praktijk *alles* mogelijk
blijkt en behalve de Modernen en Evangelischen,
ook vele Orthodoxen en misschien ook wel Gere-
formeerden juist willen, dat het zó in de Ned.
Herv. Kerk moet blijven. Hoe zal er iets aan
gedaan kunnen worden, zoolang men wil, dat in
een kerkverband de verschillende partijen bij
elkander moeten blijven? Hoe kan er iets aan
gedaan worden, zoolang men wil, dat in Christus'
kerk hij bewaar te de Belijdenis een beroep
op Gods Woord onmogelijk blijft? Hoe kan er
iets aan gedaan worden, zoolang men wil dat het
onrecht niet ongedaan, maar bestendig wordt?
Ziet! dan kan men klagen over het onzalige van
zulke praktijken als te Beilen, dan kan men zich
ergeren aan dien elendigen partijstrijd dan kan
men dat onrechtelijke strijden, om de meerderheid
in handen te krijgen, bejammeren, maar dan moet men
eigenlijk deze dingen aanvaarden zonder murmu-
reering en zonder klacht.

Immers, dat is een natuurlijk gevolg van onzen
toestand op kerkelijk gebied, dat vloeit uit het
Synodale systeem voort, dat is een vrucht van de
episcopal-collegiale organisatie, welke men met
hand en tand vasthoudt ook zelfs in orthodoxe
kringen. Er is onrecht geschied in 1816. Hoe men
ook oordeele over de tegenwoordige bestuursinrich-
ting en over de bedoeling van Koning Willem I,
het kan niet worden ontkend, dat die bestuursin-
richting op onwetige wijze met verkrachting van
het recht der Kerk is tot stand gekomen. En dat
onrecht is in 1852 bestendig, toen de Kerk nog
vaster aan deze onwetige ingevoerde organisatie is
gekluisd. Hoe men ook over het gebeurde in
1852 oordeele, toen werd niet de fout van 1816
weer goed gemaakt, maar bestendig. En ook sinds
dien tijd wordt dit onrecht, dat niet verjaart, be-
stendig. Dit wascht al het water der zee niet af.
Daar komt nog bij, dat toen de Belijdenis als het
ware als een oud, ecrwaardig document is inge-
kerkt, waarvan men volgens art. 11, Algem.
Regl. niet mag afwijken, maar waarvan een massa
predikanten en een nog groter massa leden der
Kerk op zeer vele, zoo niet alle, punten moedwil-
lig afwijken. Een tweede onrecht dus gevoegd bij
het eerste, en ook dit, tot op den huidigen
dag toe, bestendig met medeweten en ook naar
het begeren van zeer vele rechtzinnigen. Dat
tweede onrecht zeker mede een gevolg van het
eerste, omdat bij gravenaia tegen de Belijdenis
een beroep op Gods Woord onmogelijk is gemaakt
doordat de Kerk in haar meerdere vergaderingen
niet meer saam komen kan. En nu klaagt men
over dien heilloosen partijstrijd, maar men begeert
niet dat het onrecht ongedaan wordt gemaakt, men
wil de gevolgen niet van eene zaak, die in den
wortel verkeerd is. Men verfoeit de pogingen van
Modernen en Evangelischen, maar wil wel straks
op zijn beurt deze onderdrukken, als men maar
de meerderheid in handen heeft. Om die meerder-
heid te krijgen en om die te behouden, grijpt men
dan denoosde slechte middelen aan, want aan het
in de meerderheid zijn is immers alles gelogen;
daar hangt het leven van de partij aan. En dat
is o, Orthodoxen! die siende blind zijt voor de ge-
varen dazzer organisatie, mede uw schuld.

Gij vraagt niet naar recht; gij vraagt niet naar
herstel van onrecht; gij acht het zoo 't schijnt
gering, dat deze organisatie vlak in strijd is met
de wet van Christus, waar deze wijzende op de

¹⁾ Vrijstelling.

heerschappij voerders over de volken, zegt: zaloo-
al het onder u niet zijn, maar zoo wie onder u
groot wil worden, die zij uw dienaar!" (Math. 20:
25.) Nog onlangs heeft Dr. Kromsigt op deze din-
gen in de Geref. Kerk gewezen. En wat niet men nu
nog bovendien? Dit, dat de Besturen, om dien
heilloosen partijstrijd een weinig in bedwang te
houden, hun macht moeten uitbreiden. Aan die
macht wordt de zelfstandigheid der Gemeenten
opgeofferd, ja ook de ambten der Kerkeraadsleden.
Zijn al de Class. Vergaderingen een caricatuur
van wat ze behoorden te zijn, ook de Kerkeraaden
worden bedreigd. Heeft het verplicht stellen van
de collecte voor noodlijdende kerken en personen
dit niet bewezen? Blijkt dit niet uit de „kwartjes-
kwestie," waarbij feitelijk de Kerkeraad in het
aannemen van lidmaten aan banden wordt gelegd
en door middel van een geldkwestie in die aan-
neming belemmerd wordt, ja ook ecrang tucht
zal moeten oefenen over onwillige betalers en
misschien zal moeten weigeren aan te nemen, die
niet tot betalen willen gedwongen worden. Wij
zeggen dit niet om personen te kwetsen, maar om
op een systeem te wijzen, dat bij consequente door-
werking maakt, dat in onze Kerk alles mogelijk is
en dat hiertegen niets kan worden gedaan, zoolang
men schier van alle kaarten in deeren toestand
wenscht te blijven. En nu zegge men niet: „maar
in Beilen zijn het de Kerkvoogden, die onwillig
zijn," want dat Bestuur en Beheer zoo gescheiden
zijn, dat de Kerkvoogden het beroepingswerk onge-
stoord moedwillig kunnen verhinderen. Is mede een
gevolg van onze abnormale toestanden. Kunnen
deze dingen dan niet anders worden? Ja, noodra
men, deze ellende moede, vraagt naar verlossing in
den weg van recht en gerechtigheid.

Deze zielskreet teekent.
Hier uit zich een geërgerd gemoed, dat hui-
vert bij het indenken van den ongestelijken
toestand die insloep, en den algemeenen onwil,
om met dien toestand te breken.

We verstaan dan ook het lijden van wie 't
zóó inziert, en toch er niets aan doen kan.

Wat we alleen niet verstaan is, hoe men zij
anblijke roeping voor God in de teederheid
der conscientie overwegend, het bij zulk kla-
gen laat.

Verbeeld u Luther, verbeeld u Calvin, die na
precies dezelfde klacht te hebben gezegd, verder
geen hand hadden uitgestoken.

Officiële Berichten.

DEP. CORR. m/d H. OVERHEID.

AAN
DE GEREFORMEERDE KERKEN.
Overeenkomstig Besluit van de jongste Generale
Synode is namens de Kerken het volgende
schrijven gericht aan H. M. DE KONINGIN naar
aanleiding van Hare Verloving.

AAN
HARE MAJESTEIT
DE KONINGIN DER NEDERLANDEN.
Mevrouw!

Deputaten van de Gereformeerde Kerken
voor de Correspondentie met de Hooge Over-
heid in Nederland zijn door Uwer Majesteits
proclamatie van Hare Verloving met Zijne
Hoogheid, Hertog HENDRIK VAN MECKLEN-
BURG SCHWERIN vernast en op het hoogst
verlijd.

Zij bieden UWE MAJESTEIT en zijne Hoog-
heid, Hertog HENDRIK VAN MECKLEN-
BURG SCHWERIN, bij deze heuglijke gebeur-
tenis de eerbiedige hulde van de Gereformeerde
Kerken aan en bidden den God Uwer en onzer
Vaderen, dat zijn welgevalten op Uwe Verlo-
ving moge rusten, en Uwe echtverbintenis, onder
zijnzen omnisbaren zegen, Uw levensgeluk en het
welvaren van Kerk en Vaderland in ruime
mate bevorderlijk zij.

Deputaten voornoemd:
A. F. DE SAVORNIN LOHMAN.
J. H. DONNER.
M. NOORDTJAP, Secretaris.
Kampen, 20 October 1900.

Colporteur Bijbellezer in Drente.

Deputaten voor de Inwendige Zending in
Drente hebben besloten een 3en Colporteur-
Bijbellezer aan te stellen en wenschen in ken-
nis te komen met iemand, die daartoe lust en
geschiktheid bezit. Verleischen zijn: lidmaat-
schap der Geref. kerken, goede getuigenissen
van den betrokken Kerkraad, en in staat om
een voetreisje van eenige uren te maken. Zij,
die hiervoor in aanmerking wenschen te komen,
worden uitgenoodigd hiervan uiterlijk 5 Nov.
e. k. den ondergeteekende schriftelijk kennis te
geven, die desgevraagd bereid is nadere inlich-
ting te geven.

Namens Deputaten voornoemd,
H. A. DIJKSTRA, Secr.
Diever, 19 Oct. 1900.

Classis Woerden.

De Classis Woerden, 18 Oct. 1900 vergaderd
te Alphen, heeft, onder toezicht der Prov. deputa-
taten, met gunstigen uitslag peremptoer geexa-
mineerd den heer A. Koffijberg, beroepen
predikant te Zevenhoven.

Namens de Classis,
C. S. VAN DER VORT, Scriba.

Verslag van de Centrale Pastorale Conferentie.

Na de pauze komt Ds. De Jong van Dalfsen
het eerst aan 't woord. Hij zou game met Prof.
Wielenga willen instemmen, maar het is hem niet
duidelijk, dat in Art. 24 onzer Geloofsbelijdenis
gesproken wordt van het geloof als habitus.
Ook hij is met Dr. Schot van oordeel, dat hier
het actieve geloof op den voorgrond treedt.
Voorts wijst hij er op, dat ook den kinderen
de belofte geldt, die den volwassenen is toe-
gezegd; hij herinnert aan de woorden van Zon-
dag 27 van den Catechismus, dat hun door
Christus' bloed de verlossing van de zonden en
de Heilige Geest, die het geloof werkt, niet
minder dan aan de volwassenen toegeregt
wordt; ook wijst hij op het verband dat er
tusschen Art. 24 onzer Geloofsbelijdenis en de
leer van onzen Catechismus in zake den kinder-
doop bestaat.

Da. Sap meent, dat Prof. Wielenga uit Art. 24
een wapen wil smeden om geloof en wederge-
boorte aan het Woord te binden. Hij geloof, dat
men de wedergeboorte steeds te onderschei-
den heeft als wedergeboorte in engeren en in
ruimeren zin. Toen de Confessie werd opge-
steld, maakte men die onderscheiding niet. Van
daar dan ook, dat men zich voor beide opvat-
tingen op dit artikel beroept. Hij voor zich ge-
loof, dat men hier aan de wedergeboorte in
ruimeren zin te denken heeft. In dit artikel
wordt gehandeld over de heiligmaking.

De Voorz. legt den nadruk op het „geloof
zijnde," wat met het geloof alleen als actie moe-
lijk is overeen te brengen.

Prof. Wielenga verblijft er zich over, dat deze
quaestie in broederzin kan besproken worden.
Hij heeft ze niet gezocht, maar is er in geloof-
pen. Ds. De Jong kan hij gerust stellen, dat
hij besamt, wat door dien broeder over den

kinderdoop in 't midden gebracht werd. Even-
wel, uit de onmiddellijke werking bij de kinde-
ren mag men niet besluiten tot de onmiddell-
ijke werking bij de volwassenen. En hoe hebben
wij die onmiddellijke werking bij de kinderen
ons voor te stellen? Wil dat zeggen, dat ze eene
werking is buiten alle organisch verband?
O, neen. De zaligmakende werking des Heiligen
Geestes is vastgemaakt aan de verbondsbedee-
ling der genade Gods. Ook meent hij nogmaals
te moeten opkomen tegen het gevoelen van Dr.
Schot, waardoor wedergeboorte en geloof ge-
scheiden worden. In Zondag 7 en 25 wordt
bedoeld het geloof niet als actus, maar als ha-
bitus. En dat geloof komt niet onmiddellijk,
maar middellijk tot stand. Dr. Schot scheidt te
veel, wat volgens de Schrift organisch één is.
Hij maakt de werking des H. Geestes te veel
los van de bediening des Woords.

Dr. Schot zegt: het kan niet worden volge-
houden dat de wedergeboorte tot stand komt
door middel van het Woord. De werking des
H. Geestes is zoo min aan het Woord als aan
het Sacrament gebonden. De plaatsen, die men
daarvoor bijbrengt, hebben dan ook, van na-
derbij beschouwd, geen waarde. Zij doelen ge-
woonlijk op voortzetting en ontwikkeling des
nieuwen levens, niet op de wording of toestand-
koming er van. 1 Petr. 1: 23 b.v., waar ge-
sproken wordt van het wederom geboren zijn
uit onvergankelijk zaad, kan als bewijssplaats
niet gelden, daar wij door het onvergankelijk
zaad hier den Logos hebben te verstaan. En
als we van de wedergeboorte lezen in Joh. 3,
dan kunnen we zien, dat daar van wederge-
boorte door de bediening des Woords geen
sprake is. De wedergeboorte door de bediening
des Woords is dan ook bij de jonggeborene
kinderen onmogelijk. En toch, ook deze kinde-
ren moeten in Christus gezet en daarom we-
derom geboren zijn; anders kunnen ze niet zalig
worden. De wedergeboorte in Joh. 3: 6 is de
wedergeboorte uit den H. Geest, zonder enig
middel. Wordt er gesproken van „water en
Geest," waardoor de wedergeboorte tot stand
komt, dan is dat water geen middel, maar, naar
vele uitleggers, eene aanduiding van de rein-
gende werking des Geestes, of, naar het spre-
ker meer juist toeschijnt, eene aanwijzing van
den H. Doop als het bad der wedergeboorte.
Wij hebben het hier te verstaan, gelijk de apostel
het verstaat in Rom. 6, als een door den
Doop Christus ingelijfd zijn. In de wederge-
boorte is dus niets actiefs; zij is louter eene
werking der vrijmachtige genade Gods, waar-
door we van dood levend gemaakt worden en
als zoodanig nooit anders dan onmiddellijk door
den H. Geest. Die wedergeboorte kan geschie-
den voor of onder of na het Woord, maar ook
als zij samenvalt met het Woord, is het toch
niet het Woord, dat wederbaart, maar altijd de
H. Geest en die uitsluitend en die alleen door
zijne onmiddellijke werking.

De Voorz. vraagt aan Dr. Schot: U gelooft
dus niet dat als er iemand in uwe gemeente is
die niet in potentielen zin wederom geboren is,
dan voor zoo iemand uw arbeid kan gezegd
worden tot wedergeboorte? Of gelooft u ook,
dat God de bediening des Woords door de wer-
king des H. Geestes kan gebruiken om doode
zondaren tot geloof en bekeering te brengen?
Dr. Schot antwoordt: ik geloof, dat de bedie-
ning des Woords alleen vruchtbaar kan zijn
wanneer de wedergeboorte in bedoelden zin aan-
wezig is.

De Voorz. kan dit niet rijmen met het Woord
en de Confessie. Het is de H. Geest, die het
geloof „in onze harten onsteekt," Art. 22, „door
het gehoor des Woords en de werking des Hei-
ligen Geestes," Art. 24. De door Dr. Schot aan-
gehaalde en niet juist uitgelegde teksten zijn
tegen hem; spreker acht het noodig dit op te
merken en, althans met enkele woorden toe te
lichten. Met het geloof, dat in Timotheüs
bedoeld P. volgens het verband, 1 Tim. 1: 5 v.v.
blijkbaar het geloof in zijn werking, die P. reeds
jaren lang had aanschouwd en zich „in gedach-
tenis bracht." Aan het spreken van Jezus met
Nikodemus was, behalve prediking van Jezus
zelven en de discipelen, ook reeds voorafgegaan
de prediking van Johannes den Dooper, die,
volgens Joh. 1: 7, van Jezus als het waanzichtige
Licht getuigde, opdat zij allen in Hem gelooven
souden. En wat 1 Petr. 1: 23 betreft, spreker
houdt zich aanbevolen voor een exegesisch per-
debat met Dr. Schot over deze stelling: dat
logos (Woord) aldaar niet kan betekenen het
persoonlijk Woord, zooals in Joh. 1: 1. Hij
wijst thans alleen op het onatscheidelijk ver-
band tusschen vs. 23 en 25, waar logos met een
ander woord wordt verwisseld en dit woord na-
der aangeduid wordt als „het woord dat onder
u verkondigd is."

Prof. Wielenga is er Dr. Schot dankbaar voor,
dat hij zoo duidelijk zijn gevoelen heeft gezegd:
dat de Heere zich niet van de bediening des
Woords bedient om het leven te wekken. Ook
hij acht dit in strijd met het Woord en de
Confessie.

Zijns erachtens werkt de H. Geest zalig-
makend krachtens de bedeling des Verbonds
door de bediening des Woords. Joh. 3 leert
ons in de wedergeboorte het bovennatuur-
lijk en onwederstandelijk werk des H. Geestes
kennen.

Het water is hier zijns inziens ook het water
des Doops, maar staat niet los van het Woord.
Jak. 1: 18 leert ons zeer duidelijk, dat van
alle genadewerking het motief ligt in Gods
almachtigen wil, en het Woord des Evangelies
het middel is, waardoor die werking tot stand
komt. Hij waarschuwt voorzichtig te zijn, opdat
men den H. Geest niet losmaakt van de belofte
des Vaders.

Nadat Dr. Schot nog had geantwoord, dat
Jakobus daar een ander woord gebruikt dan
Petrus, was de discussie over dit vraagstuk afge-
loopen; het vraagstuk zelf acht men nog niet
te zijn opgelost.

Na eenige gedachtenwisseling wordt nu alge-
meen godgevoonden. Prof. Dr. A. Kuyper uit
te noodigen, om zijn bekokend gevoelen inzake
de inwendige roeping op eene volgende samen-
komst uitte zetten en te verdedigen. Om
het tegenovergesteld gevoelen in te leiden en
te verdedigen, zal Prof. Wielenga worden uit-
genoodigd.

(Wordt vervolgd.)

Buitenland.

Frankrijk. Het congres van gods-
dienstgeschiedenis op de Parijsche
tentoonstelling.
Op de wereldtentoonstelling te Chicago van
1893, werd een „parlement van godsdiensten"
gehouden, waardoor de ergermis gewekt werd
van allen die de Christelijke religie belijden.
Immers daar werden aanhangers van het Boe-
disme, het Parsisme enz. beschouwd als even-
zeer een „godsdienst" te vertegenwoordigen, als
de leden van verschillende Christelijke kerken,

die daar ook, helaas! aanwezig waren. Door
het houden van dit z.g. parlement, werd uitge-
sproken, dat alle vereering van hoogere wezens,
of elk hoog houden van een ideaal, met den
naam van „godsdienst" moet bestempeld wor-
den, terwijl de Christelijke religie daarmede op
éene lijn werd geplaatst. Het spreekt wel van
zelf, dat daarop scherpe critiek werd uitgeoefend,
waarvan het gevolg was, dat nadat het „parle-
ment" eenige maanden tot het verleden behoord
had, het werd uitgesproken, dat een dergelijke
samenkomst wel niet meer zou gehouden wor-
den. Ook waren de Roomsche ambtsdragers,
die aan het parlement hadden deelgenomen,
door hunne kerkelijke overheid daarover ernstig
berispt. Trouwens het feit, dat de kardinaal
Gibbons op verzoek van een comité, waarvan
een Baptistisch predikant voorzitter was, de
samenkomsten van het parlement met gebod
opende, moest tegengrijpen. En daarom
verwondert het ons niet, dat men te Parijs
geen „parlement der godsdiensten" aandurfde,
maar zich bepaalde tot het houden van een
„congres van de geschiedenis der godsdiensten."
Hoe de geschiedenis der godsdiensten een con-
gres kan houden, is ons niet bekend. Zeker
heeft men bedoeld, dat de beoefenaars van de
geschiedenis der godsdiensten zouden samenkom-
men in een congres. De wereld heeft nu althans
de voldoening, dat vertegenwoordigers van
onderscheidene Christelijke kerken, met aanhan-
gers van verschillende vormen van afgoderij,
saankomen op voet van gelijkheid. Maar hoe-
wel wij ons hierin verblijden, is toch door het
jongste congres, dat den 2den September ge-
opend werd, de grenslijn opnieuw uitgewischt,
die de Christelijke religie van de afgoderijen van
het heidendom scheidt. Immers reeds wanneer
men het Boedisme een „godsdienst" noemt en
het niet plaatst onder de rubriek van de afgode-
rijen, doet men onrecht aan de geheel eenige
waarde van de Christelijke religie.

Er waren ongeveer 150 deelnemers, die uit
alle deelen der wereld afkomstig waren, n.l. uit
Zwitserland, Italië, Oostenrijk, België, Neder-
land, Zweden, Armenië, Indië, Canada en de
Vereenigde Staten. Opmerkelijk was het, dat de
man van het vak, de hoogleraar Max Müller,
niet aanwezig was, terwijl de Nederlandsche
hoogleraar C. P. Tiele door ziekte verhindert
was de openingsrede te houden.

Over hetgeen op het congres verhandeld werd,
kunnen wij weinig mededeelen, omdat ons daar-
omtrent zoo goed als niets werd bericht. Alleen
weten wij het een en ander omtrent een voor-
dracht van den heer Sabattier, den deken der
faculteit van Protestantische theologie te Parijs,
over „de bijbelcritic en de wetenschap van de
geschiedenis der godsdiensten."

De *Hervorming* schreef over die voordracht
het volgende:

„Sabattier herinnert er aan, dat de eerste
periode der bijbelcritic een dogmatisch karak-
ter droeg, en dat het optreden der nieuwere
critiek zich vaak kenmerkte door een volslagen
gemis aan historischen zin. Met Baur begon een
nieuw tijdperk, toen deze poogde de oudste
Christelijke geschriften op te nemen in een
algemeene beschrijving der historische ontwikke-
ling; een methode, die voor het Oude Testa-
ment zoo schitterend is toegepast door Reuss,
Graf en Kuenen. Wat met den Pentateuch
Daniel geschiedde, moet ook gedaan worden
voor de Evangelien. Daardoor zal het Christen-
dom komen te staan op één lijn met alle an-
dere godsdiensten. In die erkenning ligt de be-
paalde betekenis van het congres. Het deed
voor het verleden, wat Chicago deed voor het
heden, hoewel noodzakelijk langs anderen weg."

In algemeene trekken is die arbeid reeds door
Baur (+ 1860) verricht. Baur heeft een poging
gemaakt om het Christendom in zijn oorsprong
uit de geschiedenis te verklaren. Maakte het
Christendom een deel der wereldgeschiedenis
uit, dan, meende hij, moest dit, naar de onver-
anderlijke wetten van beweging en ontwikkeling
die in de geschiedenis gelden, ook uit den voor-
afgaanden toestand der menschheid en de toen
aanwezige factoren verklaard kunnen worden.
Baur vond het eigenlijke grondkarakter van het
oorspronkelijk Christendom in het Ebionitisme,
waardoor Jezus Christus alleen als godsdienst-
leenaar wordt beschouwd. Aan den apostel Paulus
komt, volgens den Tübinger hoogleraar, de
eer toe, aan het Christendom zijne univer-
salistische strekking gegeven te hebben. Er ont-
stonden in de eerste Christelijke kerk twee
partijen, de Petrinische en de Paulinische, en
uit het streven naar verzoening van de beide
partijen, wijl hij den oorsprong van een goed
deel der schriften van den Nieuw-Testamenti-
schen canon verklaren. Deze beginselen heeft
Baur toegepast bij zijne critische behandeling
van het Evangelie van Johannes en van de synop-
tische evangelien.

De Christelijke kerk, die buigt voor het
woord Gods, verworpt echter zonder enig
voorbehoud al de vondsten van eene wetenschap
die de Openbaring Gods wil laten doorgaan
voor een natuurlijk proces. Immers zij verstaat,
dat de zending van den Zoon in gelijkheid des
zondigen vleesches, — de overgave van den Enig-
geborene tot in den dood des Kruises, en dat
voor derzullen die erkennen moeten, dat zij
van nature vijanden Gods zijn, — een daad
Gods is, die nooit in de gedachten van een
mensch is kunnen opklimmen.

Daarom is het duidelijk, wijl de andere
woordvoerders op het congres zich op geen
ander standpunt konden plaatsen, dat de samen-
komsten te Parijs, die nog wel in de Sorbonne
gehouden werden, geen winst konden zijn voor
de zaak der Christelijke religie. Het belangrijkste
wat dit congres bood, was wel een referaat
over de Statistiek van de aanhangers der ver-
schillende religien. Wij ontleenen daaraan het
volgende:

Europa telt 390 miljoen inwoners, waaronder
7 miljoen Mahomedanen, 7 miljoen Joden en
3 miljoen heidenen. In Amerika telt de Grieksch-
orthodoxe kerk geen aanhangers; het ziental
van de Roomsche kerk en van de Protestantische
gemeenschappen is ongeveer even groot; de
volksstammen die nog niet voor het Christen-
dom gewonnen zijn, tellen ongeveer 2 miljoen
zielen. Van Afrika is moeijelijk een statistiek
op te maken. Hetzelfde is het geval met Azië.
Toch weet men, dat in Indië op de 300 miljoen
inwoners 217 aanhangers van het Bhrmanisme
en van het Hindoeïsme zijn; het Mahomedanisme
neemt sterk toe en telt aldaar 60 miljoen
zielen. Buitendien zijn er 7 miljoen Boedhisten,
3 miljoen Christenen.

Op de 370 miljoen inwoners in China zijn
900,000 Roomsche en 100,000 Protestantisch.
De meeste Chineezers vereeren hunne voorouders,
de Keizer voor zich persoonlijk is een aanhan-
ger van de leer van Confucius. Het getal
Christenen is in de laatste 13 jaren van 477 tot
555 miljoen gestegen, de Joden kwamen van
7 tot 8 miljoen, terwijl ook de aanhangers van
het Mahomedanisme sterk toenemen.

Gemengd nieuws.

Het vierde Sionistencongres werd van 13-16
Augustus te Londen gehouden. In dit congres
bomen de Joden samen, die verlangen dat Palestina
weder door de Joden bevolkt zal worden. De
vorige congressen zijn te Basel gehouden, maar het
schijnt dat de leiders vreessen dat het congres
weinig bezoekers zou trekken als men daar bleef
vergeuden; vandaar dat men besloot te Lon-
den saam te komen, ook om de Engelse Joden
voor de zaak te winnen. Al beweren de organen
der Sionieten dat de beweging krachtig toeneemt,
toch houden wij het er voor, dat haar hoogtepunt
bereikt is. Men kan geen herleving van de Joodsche
nationaliteit denken, wanneer men de zaak der
relgie er buiten wil sluiten.

„Voor Thomas à Kempis zal weldra een gedenk-
teeken te Kempen (Rijnland) worden opgericht.
Dr. Pohl, directeur van het Gymnasium te Kempen,
dat naar Thomas' naam genoemd is, heeft veel
gedaan om het leven en den arbeid van den be-
kenden mysticus zoo nauwkeurig mogelijk te be-
schrijven. Deze geleerde is ook van voornemen
om al de werken van Thomas uit te geven. Tot
hier toe was alleen zijn „Navolging van Christus"
algemeen bekend. Immers na den Bijbel is Thomas'
„Navolging" het boek dat het meest gedrukt werd,
en dat in bijna alle talen is overgezet." Dr. Pohl
heeft ook een handschrift van Thomas in zijn bezit.
Minder bekend is het dat Thomas à Kempis een
verdienstelijk componist was. In 1856 werd te
Gent een deel van de compositie van Thomas
uitgegeven door E. de Consmemaker in den Mes-
sager des sciences historiques de Belgique, onder
den titel van: „Chants liturgiques de Thomas à
Kempis avec facsimilé's et planches de musique."
De muziekmeester Bernards te Kempen heeft zich
veel moeite gegeven om de toonstukken van Thomas
te leeren kennen. Een „Ant